

บทที่ 9

การแนะแนวและการให้คำปรึกษา

ในปัจจุบันระยะการศึกษาได้เน้นความสำคัญของการช่วยเหลือเด็กเพื่อให้มีการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม โรงเรียนควรจัดบริการต่าง ๆ ไว้คอยช่วยเหลือเด็ก และบริการที่สำคัญ ควรจะเป็นบริการแนะแนว เพื่อให้เกิดความเข้าใจตัวเอง สภาพแวดล้อม การแก้ปัญหา และการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม

ความหมายของการแนะแนว

คมเพชร จิตรศุภกุล (2521 : 9) ได้กล่าวไว้ว่า บริการแนะแนว หมายถึง บริการที่จัดให้ความช่วยเหลือนักเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการศึกษา ด้านการเตรียมตัวเพื่อประกอบอาชีพ และด้านสังคม

สมร ทองดี (2534 : 12) กล่าวว่า การแนะแนวเป็นกระบวนการที่ให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องและสมควรจัดให้มีขึ้นตามระดับความต้องการและความสามารถของบุคคล โดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. เพื่อช่วย “ป้องกัน” หมายถึง การช่วยป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้น แก่นักเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น ปัญหาการเลือกวิชาเรียน การเรียนที่ขาดประสิทธิภาพ การปรับตัว และอื่น ๆ ให้เกิดขึ้นน้อยที่สุดหรือไม่เลย
2. เพื่อช่วย “แก้ไข” หมายถึง การช่วยเหลือบุคคลที่เกิดปัญหาขึ้นแล้วสามารถแก้ปัญหาหรือข้อขัดแย้งเหล่านี้ได้อย่างถูกต้องและวิธีการที่ฉลาด
3. เพื่อช่วย “พัฒนาบุคคล” หมายถึง การหากลวิธีต่าง ๆ สนับสนุนให้แต่ละบุคคลได้พัฒนาเต็มขีดความสามารถของตนเอง เพื่อให้บุคคลดำเนินไปสู่จุดหมายของชีวิตที่ต้องการ

ใจจริง บุญเรืองรอด (มปป : 114-115) ได้กล่าวถึง งานบริหารแนะแนวในโรงเรียนมีขอบข่ายที่สามารถจัดได้อย่างกว้างขวาง ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินงานต้องมีความเข้าใจสามารถดำเนินงาน ตัวอย่างมีระบบและขั้นตอนอันจะเป็นผลให้การจัดบริการแนะแนวมีประสิทธิภาพ

1. การแนะแนว จะต้องทำควบคู่กับการจัดการเรียนการสอน การแนะแนว เป็นบูรณาการการเรียนการสอน การแนะแนวเป็นบูรณาการการเรียนการสอน เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ไม่สามารถแบ่งแยกโดยเด็ดขาดได้ว่า นี่คือนงานแนะแนว นั่นคือ งานด้านการเรียนการสอน งานแนะแนวจึงเป็นงานที่ช่วยให้การจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมาย

2. การแนะแนวจะต้องจัดอย่างต่อเนื่อง การแนะแนวเป็นบริการที่มีความสำคัญต่อชีวิตทุกระยะ จึงจะต้องจัดอย่างต่อเนื่อง แต่ลักษณะการจัดย่อมแตกต่างกันไปตามวัยความต้องการ ความสามารถ ความสนใจของผู้บริการ การศึกษาในระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาภาคบังคับ เป็นระยะเริ่มแรกที่เด็กจะต้องเรียนรู้สภาพแวดล้อมใหม่ ๆ ทางโรงเรียนจึงควรให้ความช่วยเหลือแก่เด็กทุกคน

3. การแนะแนวเป็นบริการที่จัดให้แก่เด็กทุกคน ไม่เฉพาะแต่ผู้ที่มีปัญหาเท่านั้น ทั้งนี้เพราะจุดมุ่งหมายเบื้องต้นของการแนะแนวก็คือ การช่วยให้นักเรียนแต่ละคนสามารถปรับตัว และดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุขตามอัตภาพ บริการแนะแนวจึงควรจัดกิจกรรมต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง และสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนในโรงเรียน

4. การแนะแนวความสำคัญในการสร้างลักษณะ 3 ประการ คือ

4.1 ความสามารถเข้าใจตนเองอย่างถูกต้องเหมาะสม เพื่อจะได้มีพฤติกรรมที่เหมาะสม และยอมรับตนเองได้

4.2 ความสามารถตัดสินใจด้วยตนเอง

4.3 ความสามารถปรับตัวได้

กล่าวได้ว่า การแนะแนวเป็นการช่วยนักเรียนให้สามารถช่วยตนเองได้ผู้แนะแนวเป็นเพียงผู้แนะแนวทางให้เท่านั้น การตัดสินใจเป็นเรื่องของเด็กเอง โรงเรียนจึงต้องตระหนักถึง บทบาทในด้านนี้ โดยการจัดกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนแต่ละคนได้รู้จักตนเอง อย่างถูกต้องตามความเป็นจริง อันจะเป็นทางนำไปสู่ความสามารถในการตัดสินใจ การปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้

5. การแนะแนวเป็นกระบวนการรวม เป็นการแนะแนวชีวิตมากกว่าที่จะเป็นการพิจารณาว่า ขั้นตอนนี้เป็นกรแนะแนวทางการศึกษา หรือเป็นการแนะแนวอาชีพ หรือเป็นการแนะแนวปัญหาส่วนตัว เพื่อนักเรียนจะได้ปรับปรุงตนเองในทุก ๆ ด้าน ดังนั้นการจะช่วยเหลือให้บุคคลแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ จะต้องเข้าใจบุคคลรอบด้าน ต้องอาศัยข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาหาทางช่วยเหลือ อาจโดยการสังเกต สัมภาษณ์ หรือศึกษาจากระเบียนสะสม

6. ในการดำเนินการแนะแนวให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพนั้น ผู้บริหาร การศึกษาจะต้องให้การสนับสนุนและร่วมรับผิดชอบในการดำเนินงานตามโครงการที่จัด ขึ้น

7. ครูแนะแนว หรือผู้รับผิดชอบงานแนะแนว ควรเป็นผู้ได้รับศึกษาอบรมมา โดยตรงเพื่อที่จะเป็นผู้ประสานงานกับบุคลากรทุกฝ่าย ทั้งนี้เพราะครูในโรงเรียน ประถมศึกษามี ภาระกิจที่ต้องรับผิดชอบมากอยู่แล้ว ดังนั้นหากมีกรณีที่เกินความสามารถ ที่ผู้แนะแนวจะแก้ปัญหาได้ควรปรึกษาผู้เชี่ยวชาญโดยเฉพาะ

8. ผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดของงานแนะแนวในโรงเรียนประถมศึกษาก็คือครู ประจำชั้น ซึ่งจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียน คณะบุคลากร ของงานแนะแนว ควรทำความเข้าใจในเรื่องบทบาท และหน้าที่ให้ชัดเจนจึงจะทำให้งาน แนะแนว ดำเนินไปได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

9. การจัดโครงการแนะแนวควรกำหนดจุดประสงค์ ขอบข่ายของงานให้ แน่นนอนเพื่อประโยชน์ต่อการดำเนินงาน การบริหาร การติดตามผล ควรเน้นกิจกรรมเป็น ครั้งคราว แต่จัดให้ต่อเนื่อง กิจกรรมนี้ที่จัดต้องทันสมัย ทันเหตุการณ์ และเหมาะสมกับ สภาพของโรงเรียน

10. การแนะแนวจะต้องมีข้อมูลของนักเรียนในด้านต่าง ๆ ตรงตามข้อเท็จจริง และเป็นปัจจุบัน

ในการจัดการแนะแนวในโรงเรียนนั้น สำหรับเด็กปัญญาอ่อนเรียนได้ ระดับประถม-ศึกษาถือว่ามีความสำคัญมากที่สุดเพราะความสามารถในการเรียนของเด็ก เหล่านี้ จะเรียนได้ไม่เกินชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ครูแนะแนวที่รับผิดชอบจะต้องเข้าใจถึง ธรรมชาติของนักเรียนใน แต่ละระดับชั้นและระดับความรู้ นอกจากนี้ ความเข้าใจในความ แตกต่างระหว่างบุคคลก็มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ในโรงเรียนโดยทั่วไปนักเรียนก็จะมี ความแตกต่างกันตามธรรมชาติอยู่แล้ว แต่ก็คงอยู่ในระดับที่ไม่แตกต่างกันมากนัก หรืออาจจะ กล่าวได้ว่าเด็กนักเรียนเป็นเด็กปกติ แต่สำหรับ โรงเรียนบางแห่งซึ่งรับนักเรียนปัญญา อ่อนจะต้องมีครูแนะแนวซึ่งมีความรู้ในธรรมชาติเป็น เอกลักษณะของนักเรียนปัญญา อ่อน จึงจะสามารถให้การแนะแนวได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม เพราะนักเรียนเหล่านี้จะ มีความแตกต่างจากนักเรียนปกติโดยทั่วไปเกือบทุกด้าน ความต้องการของเขาทั้งหลาย นั้นจึงมีลักษณะเฉพาะ

บทบาทของครูแนะแนว

ครูแนะแนว หมายความว่า เป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดคนหนึ่งสำหรับเด็กปัญญาอ่อน เสมือนกันแม่เลี้ยงที่เดียว เด็กปัญญาอ่อนแต่ละคน มีลักษณะเฉพาะอย่างที่แตกต่างกัน ออกไปทางด้าน การเรียนรู้ ดังนั้น ครูแนะแนวจึงมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการฝึกฝน เป็นพิเศษและต้องมี การเตรียมตัวเป็นอย่างดียิ่ง ครูแนะแนวโดยทั่วไปอาจมีความสามารถ ในการทำการสอนเป็นอย่างดี สำหรับเด็กปกติ หรือเด็กที่มีสติปัญญาอ่อนข้างดี แต่สำหรับ ครูแนะแนวของเด็กปัญญาอ่อนนั้น ความสำเร็จจะอยู่ที่เด็กปัญญาอ่อน มีความ เปลี่ยนแปลงบ้างไม่มากนักน้อย เพราะเด็กปัญญาอ่อนมีความสามารถทางการเรียนน้อยกว่าเด็กที่มีระดับสติปัญญาปกติหรือค่อนข้างดี

ดังนั้น ครูแนะแนวเด็กปัญญาอ่อน จึงควรมีบทบาทที่สำคัญ ดังนี้

1. ปรับสภาพอารมณ์ และทัศนคติของเด็กปัญญาอ่อนที่มีต่อโรงเรียนเพื่อให้ มีความพร้อมและมีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียนและครู รวมทั้งพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรม ต่าง ๆ

2. จูงใจให้เด็กปัญญาอ่อนรู้ถึงคุณประโยชน์จากการเรียนหรือวิชาที่เรียน ด้วยการเตรียมบทเรียนที่จะเรียน เพื่อให้ทำให้เกิดการเรียนรู้ ตลอดจนการกำหนด จุดมุ่งหมายในการเรียนร่วมกัน โดยคำนึงถึงสิ่งที่เด็กปัญญาอ่อนจะทำได้และมีความ เหมาะสมกับความสามารถของเด็กปัญญาอ่อน

3. จัดประสบการณ์ที่จำเป็นบางสิ่งบางอย่างให้กับเด็กปัญญาอ่อนโดยคำนึง ว่าถ้าเด็กปัญญาอ่อนสามารถทำได้ดีสำเร็จตามที่ต้องการ สิ่งนั้นก็จะเป็นแรงเสริมที่จะทำให้ เด็กปัญญาอ่อนมีกำลังใจในการทำงานขั้นต่อไป

4. พยายามส่งเสริมให้เด็กปัญญาอ่อนเข้าร่วมกิจกรรม ที่เขาไม่สามารถทำได้ โดยใช้กิจกรรมที่เขาสามารถทำได้เป็นตัวนำ และช่วยให้เด็กปัญญาอ่อนค่อย ๆ มีความ กล้าในการร่วมกิจกรรมที่เขาไม่สามารถทำได้มาก่อน

5. ต้องร่วมมือกับบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องกับเด็กปัญญาอ่อนอยู่เสมอ เช่น ปรึกษา แพทย์ เมื่อเด็กปัญญาอ่อนมีสุขภาพกายไม่ดี หรือมีอาการผิดปกติ เช่น นิ่งง่วง เชื่องซึม ครูต้องปรึกษานักจิตวิทยาแล้วให้นักสังคมสงเคราะห์ไปเยี่ยมบ้าน เมื่อเด็กปัญญาอ่อนมี อาการแยกตัว ก้าวร้าว เป็นต้น

6. ต้องติดต่อกับพ่อแม่ ผู้ปกครองของเด็กปัญญาอ่อนอย่างใกล้ชิด เพราะครู ต้องเป็นผู้ให้คำแนะนำแก่พ่อแม่ เพื่อจะได้ทราบว่า เด็กปัญญาอ่อนขณะที่อยู่บ้านเป็น อย่างไร แล้วนำมาเปรียบเทียบกับพฤติกรรมขณะที่อยู่โรงเรียนหากพฤติกรรมใดที่ไม่ เหมาะสมก็ต้องแจ้งให้ ผู้ปกครองทราบ ในบางครั้งผู้ปกครองขาดความเอาใจใส่ลูกที่เป็น

ปัญญาอ่อน และไม่มีความรู้ว่าเด็กปัญญาอ่อนมีความสามารถจำกัด คอยแต่จะให้เด็กเรียนมาก ๆ เมื่อเรียนไม่ได้ผู้ปกครองมักจะปรารถนากับครูเสมอ ๆ ว่า ลูกเรียนหนังสือหลายปีแล้วไม่รู้อะไร

ครูแนะแนวต้องพยายามชี้แจงและอธิบายได้ว่าเด็กปัญญาอ่อนมีความสามารถในการเรียนระดับไหน และควรเขียนรายงานผลการเรียนให้ผู้ปกครองทราบ รวมทั้งขอความร่วมมือจากทางบ้านในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปัญญาอ่อนแต่ละคนด้วยหากครูที่สอนเด็กปัญญาอ่อนเป็นคนช่างสังเกต หมั่นแสวงหาเหตุของความผิดปกติและให้ความช่วยเหลือก็เชื่อได้ว่า เด็กเหล่านี้จะสามารถเรียนรู้และมีชีวิตความเป็นนักเรียนที่เป็นสุข

หน้าที่อีกประการหนึ่งที่ครูแนะแนว ควรปฏิบัติ คือ การส่งต่อเพื่อขอรับบริการพิเศษ สำหรับเด็กปัญญาอ่อน เมื่อเด็กปัญญาอ่อนมีปัญหาต้องการความช่วยเหลือเป็นกรณีพิเศษ จากนักวิชาชีพเฉพาะทางโดยครูแนะแนวจะสังเกตพฤติกรรมของเด็กปัญญาอ่อนเป็นระยะเวลานานพอสมควร เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าเด็กปัญญาอ่อนมีความต้องการพิเศษถึงขั้นจำเป็นต้องใช้ ผู้เชี่ยวชาญพิเศษ หรือนักวิชาชีพแขนงใด ครูแนะแนวจะต้องรีบส่งต่อเพื่อขอรับบริการพิเศษต่อไปทันที

สำหรับกระบวนการส่งต่อเพื่อขอรับบริการพิเศษ มีดังนี้

1. ติดต่อนักสังคมสงเคราะห์
2. รวบรวมรายละเอียดจากระเบียนสะสมของโรงเรียนแบบแสดงความคิดเห็นของครู แบบสอบถามผู้ปกครอง และรายงานหรือจากบันทึกอื่น ๆ
3. เขียนแสดงเหตุผลในการขอรับความช่วยเหลือในแบบฟอร์มการส่งต่อ เนื่องจากเด็กปัญญาอ่อนแต่ละคนมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันออกไปทางด้านการเรียนรู้ ดังนั้นครูแนะแนว จึงมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการฝึกฝน เป็นพิเศษและต้องมีการเตรียมตัวเป็นอย่างดียิ่ง

กรมเพชร จัตุรศุกกุล (2521 : 9) ได้แบ่งบริการแนะแนวออกเป็น 5 ประเภทดังต่อไปนี้

1. บริการสำรวจข้อมูลบุคคล (Individual Inventory Service) ซึ่งจะมีรวบรวมข้อมูลทั้งหลายของนักเรียน เพื่อเป็นหลักฐานในการที่จะเข้าใจนักเรียนและจะได้เป็นแนวทางในการให้ความช่วยเหลืออย่างถูกต้อง
2. บริการสนเทศ (Information Service) ซึ่งจะมีให้ข้อสนเทศทั้งหลายที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียนในด้านการเตรียมตัว การตัดสินใจ รวมทั้งแก้ปัญหาต่าง ๆ ข้อสนเทศทั้งหลายเหล่านี้จะต้องมีความเชื่อถือได้ จึงจะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน

3. บริการให้คำปรึกษา (Counseling Service) ซึ่งมุ่งจะให้นักเรียนมีโอกาสได้รับความช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดจากผู้ให้คำปรึกษา เพราะปัญหาบางอย่างนั้นจำเป็นที่จะต้องได้รับการช่วยเหลือเป็นพิเศษจากผู้เชี่ยวชาญ

4. บริการจัดวางตัวบุคคล (Placement Service) ซึ่งมุ่งเน้น ช่วยเหลือนักเรียนให้ได้ทำในสิ่งต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับนักเรียนเอง เช่น เรียนในวิชาที่ตัวนักเรียนเองมีความถนัด ทำกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสนใจ

5. บริการติดตามผล (Follow-up Service) ซึ่งมุ่งเน้นให้มีการติดตามผลนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาไปแล้ว และนักเรียนที่ได้รับการแนะแนวไปแล้ว เพื่อรับทราบข้อมูลต่าง ๆ จาก นักเรียนเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการจัดการแนะแนวต่อไป

บริการแนะแนวที่ควรจัดในโรงเรียนประถมศึกษา

1. บริการสำรวจข้อมูลเป็นรายบุคคล เป็นการศึกษาลักษณะนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประวัติส่วนตัว สภาพครอบครัว เศรษฐกิจ สุขภาพ สติปัญญา ความถนัด พัฒนาการด้านต่าง ๆ สภาพแวดล้อม ทั้งที่บ้านและทางโรงเรียน ตลอดจนข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษา ประสบการณ์ เศรษฐกิจ และการวางแผนชีวิตในอนาคต ทั้งนี้เพื่อให้ครูแนะแนวและผู้ที่เกี่ยวข้องรู้จักเด็กอย่างชัดเจน ซึ่งเป็นประโยชน์ยิ่งต่อการให้ความช่วยเหลืออย่างถูกต้องเหมาะสมและเป็นผู้ข้อมูลเบื้องต้นการดำเนินงานแนะแนว

การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก อาจใช้เครื่องมือและวิธีการต่าง ๆ ดังนี้

1.1 สังเกตการกระทำของเด็กในสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น ในห้องเรียน และเล่นกับเพื่อน ๆ ขณะเล่นตามลำพัง ขณะทำงาน การสังเกตต้องใช้เวลามาก ต้องสังเกตหลายครั้ง เพื่อให้แน่ใจว่าพฤติกรรมที่เกิดขึ้นนั้นเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริง ผู้สังเกตต้องไม่มีอคติต่อเด็กเป็นการส่วนตัวไม่ใส่ความคิดเห็นของตนเอง พฤติกรรมที่สังเกตต้องสอดคล้องกับปัญหาที่จะนำมาวินิจฉัย เช่นเด็กที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว ต้องสังเกตว่าก้าวร้าวอย่างไร

1.2 การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นการหาข้อมูลโดยการซักถามพูดคุย ผู้สัมภาษณ์ต้องสร้างความสนิทสนมเป็นกันเอง เพื่อให้เด็กเกิดความไว้วางใจเชื่อใจผู้สัมภาษณ์ ต้องมีกลวิธีในการถาม บางครั้งจะถามตรงๆ ไม่ได้ คำถามใดเด็กไม่ตอบก็ไม่ควรคาดหวัง

1.3 การบันทึกประจำวัน ให้นักเรียนบันทึกว่านักเรียนทำอะไรบ้างในแต่ละวัน มีความรู้สึกนึกคิดอย่างไร อาจจะเป็นบันทึกทุกวัน หรือเฉพาะวันหยุด การบันทึกประจำวันควรบันทึกพฤติกรรมที่เด่นชัด เหตุการณ์แปลก ๆ ที่น่าตื่นเต้น มิใช่มีแต่เหตุการณ์ที่ซ้ำ ๆ

1.4 อัตชีวประวัติ (Autobiography) การเขียนอัตชีวประวัตินั้นเป็นการเขียนประวัติของตนเองตั้งแต่อดีต ปัจจุบัน อนาคต ให้นักเรียนได้มีโอกาสพิจารณาความรู้สึก นึกคิด เจตคติ วิเคราะห์พฤติกรรมของตนเอง ได้ระบายความรู้สึกและความคับข้องใจ การเขียนอัตชีวประวัติเป็นการช่วยให้บุคคลได้เปิดเผยตนเอง ได้วิเคราะห์ถึงสาเหตุความเป็นมาของพฤติกรรมพื้นฐาน เป็นการช่วยให้เกิดความเข้าใจตนเองได้ดียิ่งขึ้น และทำให้ครูแนะแนวได้รับข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับความคิด ความรู้สึก ทักษะคตินักเรียนที่มองตนเอง เพื่อนำข้อมูลไปประกอบการช่วยเหลือให้นักเรียนได้ถูกต้องมากยิ่งขึ้น

1.5 ระเบียบสะสม (Cumulative Record) ระเบียบสะสมเป็นเอกสารที่รวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริง และรายละเอียดในด้านต่าง ๆ ของนักเรียนแต่ละคน อย่างมีระบบแบบแผน เช่น ประวัติส่วนตัว ครอบครัว รายงานการเรียน การทดสอบสุขภาพ ความถนัด ความสนใจ ความต้องการกิจกรรมพิเศษ โครงการศึกษาและอาชีพในอนาคต บันทึกการสัมภาษณ์การให้คำปรึกษา และรายงานอื่น ๆ ที่ทางโรงเรียนต้องการทราบเกี่ยวกับตัวนักเรียน

1.6 แบบสอบถาม (Questionnaires) แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการรวบรวมข้อมูลจำนวนมากได้อย่างรวดเร็วในระยะเวลาอันสั้น ทำให้ได้ข้อมูลอย่างกว้างขวางเกี่ยวกับสภาพครอบครัว สุขภาพ ความต้องการ เจตคติ เป็นต้น

1.7 แบบทดสอบ (Tests) แบบทดสอบประกอบด้วยคำถามที่ใช้เป็นตัวเร้าให้บุคคลตอบสนองออกมาใช้วัดหรือสังเกตในด้านต่าง ๆ เช่น ความสนใจ ความถนัด ความสามารถ บุคลิกลักษณะ เป็นต้น

2. บริการสนเทศหรือบริการข่าวสาร (Information Service) เป็นบริการให้ข้อมูลต่าง ๆ ทั้งในด้านการเรียน อาชีพ เรื่องส่วนตัว และสังคม เพื่อให้นักเรียนได้ความรู้ในสิ่งที่ควรรู้ ได้เข้าใจสิ่งต่าง ๆ มากขึ้น เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต และปรับตัวให้เข้ากับสภาพการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม เป็นแนวทางในการพิจารณาเลือก ตัดสิน วางแผนการเรียน และการประกอบอาชีพ มีเจตคติที่มีดีต่ออาชีพต่าง ๆ มีนิสัยที่ดีในการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

2.1 ประเภทของบริการสารสนเทศ บริการสนเทศแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

2.1.1 บริการสารสนเทศด้านการศึกษา (Educational Information) ข้อเสนอแนะทางการศึกษาที่จะให้นักเรียนนั้น จะเป็นข้อมูลทางการศึกษาในปัจจุบันและอนาคต เช่น หลักสูตร กิจกรรมเสริมหลักสูตร แนวทางศึกษาต่อคุณสมบัติการเข้าศึกษา ต่อตามสถาบันต่าง ๆ วิธีเตรียมตัวศึกษาในระดับสูงขึ้น วิธีการเรียน แหล่งที่จะไปหาความรู้ เป็นต้น บริการด้านนี้จะช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียน เป็นงานที่ควบคู่ไปกับการเรียนการสอน

2.1.2 บริการสนเทศด้านอาชีพ (Occupational Information) เป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ เป็นการเตรียมตัว เป็นแนวทางในการพิจารณาเลือกอาชีพ และวางแผนการเรียนเพื่อไปสู่การประกอบอาชีพนั้น ๆ การแนะแนวด้านอาชีพในระดับ ประถมศึกษาเป็นการปลูกฝังให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ

2.1.3 บริการสนเทศด้านสังคมและการปรับตัว (Personal – Social Information) เป็นการบริการที่ให้นักเรียนได้เข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น รู้จักวิธีปรับปรุงตนเองให้เข้ากับผู้อื่น และเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ เช่น แนะนำวิธีปรับตัวให้เข้ากับเพื่อน แนะนำวิธีปรับปรุงบุคลิกภาพ ส่งเสริมความสามารถด้านสังคม ให้กำลังใจ แนะนำวิธีใช้จ่ายเงิน แนะนำวิธีใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ให้บริการด้านสุขภาพอนามัย เป็นต้น

2.2 กิจกรรมที่ควรจัดในการบริการสนเทศ

2.2.1 จัดปฐมนิเทศ เป็นการให้ข้อมูลแก่นักเรียนที่เข้าเรียนใหม่ เพื่อให้นักเรียนสามารถปรับตัวได้รวดเร็ว แนะนำสถานที่ แนะนำบริการต่าง ๆ เช่น ห้องสมุด ห้องพยาบาล ห้องแนะแนว เป็นต้น

2.2.2 จัดทำป้ายนิเทศ เพื่อนำเสนอข้อมูลต่าง ๆ ที่นักเรียนทุกคน ควรรู้เป็นเรื่องทันสมัย เหมาะสมกับวัยและความสนใจของนักเรียน เช่น วิธีใช้ห้องสมุด วิธีเรียนให้เก่ง กิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัด ระเบียบต่าง ๆ ของโรงเรียน เป็นต้น

2.2.3 จัดกิจกรรมห้องวิสาสะ (Home – room activities) โดยเปิดโอกาสให้ครูได้พบกับนักเรียนเพื่อแจ้งข่าวสารใหม่ ๆ ที่นักเรียนควรทราบ สนทนากันถึง ปัญหาต่าง ๆ จัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้สึกร่วมกันที่มีผู้คอยดูแลให้คำปรึกษา นักเรียนสามารถปรับตัวได้เหมาะสม นักเรียนไปแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับนักเรียนและนักเรียนกับนักเรียน

2.2.4 จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น ชุมนุมวิทยาศาสตร์ ชุมนุมดนตรี ชุมนุมธุรกิจขนาดย่อม เป็นต้น เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความสามารถ และความสนใจของตนเองได้เต็มที่

2.2.5 เชิญวิทยากรมาบรรยายหรือจัดให้มีการสาธิต การอภิปราย เรื่องที่ นักเรียนสนใจ เช่น วิธีเรียนให้เก่ง ทำอย่างไรให้เพื่อนรัก เตรียมสอบอย่างไรดี ลักษณะงานอาชีพ รายได้ ข้อดีข้อเสีย เป็นต้น

2.2.6 จัดนิทรรศการเป็นครั้งคราวตามความเหมาะสมเช่น นิทรรศการ อาชีพต่าง ๆ ในชุมชน นิทรรศการเรื่องสุขภาพ จัดวันศึกษาต่อทางเลือกในการศึกษาต่อ เป็นต้น

2.2.7 จัดศึกษานอกสถานที่ เป็นการให้ประสบการณ์ตรงแก่นักเรียน เช่น จัดทัศนศึกษาสถาบันที่นักเรียนจะไปศึกษาต่อ ไปชมโรงงานอุตสาหกรรมและ สถานที่ประกอบอาชีพต่าง ๆ เพื่อก่อให้เกิดความสนใจในการประกอบอาชีพนั้น ๆ และ ช่วยให้เกิดเจตคติที่ดีต่ออาชีพที่สุจริต ตลอดจนได้รู้แหล่งทรัพยากรในท้องถิ่น

2.2.8 จัดมุมแนะแนวไว้ในห้องเรียน โดยรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เช่น เรื่องการเรียน การแต่งกาย สุขภาพอนามัย และอาชีพต่าง ๆ เพื่อนักเรียนจะได้ศึกษารายละเอียดต่าง ๆ ตามความสนใจ

2.2.9 บริการทดสอบความถนัด ความสนใจ ความรู้ เพื่อช่วยให้นักเรียน รู้จักตนเองดีขึ้น

2.2.10 จัดปัจฉิมนิเทศ เพื่อเป็นการเตรียมตัวนักเรียนในการศึกษา ต่อการประกอบอาชีพ และแนวทางในการปรับตัวอันเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตต่อไป

3. บริการให้คำปรึกษา (Counseling Service) การให้คำปรึกษา เป็นการให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่ประสบปัญหา หรือมีความต้องการบางอย่างได้แก้ไขปัญหา และสนองความต้องการนั้น ๆ ได้อย่างเหมาะสม การให้คำปรึกษาเน้นการให้นักเรียนได้ เข้าใจตนเอง เข้าใจสิ่งแวดล้อม ได้สำรวจตนเอง และแก้ไขสถานการณ์ต่าง ๆ แก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยตัวเอง การให้คำปรึกษาเป็น “หัวใจ” ของการแนะแนว การให้คำปรึกษา แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

3.1 การให้คำปรึกษารายบุคคล เป็นการให้ความช่วยเหลือเป็นส่วนตัว ผู้ให้ คำปรึกษาหาวิธีที่จะช่วยให้ผู้ขอคำปรึกษาเข้าใจตนเอง รู้จักตนเองและ สภาพแวดล้อมสามารถ แก้ปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ ตลอดจนรู้จักปรับตัวและวางแผน ที่ดีในอนาคตได้

3.2 การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม เป็นการให้คำปรึกษาแก่กลุ่มที่มีความ ต้องการหรือมีปัญหาเรื่องใดเรื่องหนึ่งเหมือนกัน โดยร่วมปรึกษาหารือกันเป็นกลุ่ม ผู้ให้ คำปรึกษาเป็น ผู้ช่วยเหลือ ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกในกลุ่มได้แสดงความรู้สึก ความ คิดเห็น หรือได้ระบายความรู้สึกขัดแย้ง ได้สำรวจตนเอง กล้าเผชิญปัญหา ฝึกการยอมรับ

ตนเองและผู้อื่น เพื่อให้ได้ตระหนักว่ายังมีผู้อื่นที่มีสิ่งที่จะต้องตัดสินใจหรือวางแผน เช่นเดียวกับตนและยังเป็นการให้นักเรียนทุกคนได้มีโอกาสรับบริการแนะแนว ไม่เพียงแต่คนที่มีปัญหาเท่านั้นจึงจะได้รับบริการนี้

4. บริการจัดวางตัวบุคคล (Placement Service) การจัดวางตัวบุคคล เป็นการให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนให้มีความรู้ เลือกรวิชาเรียน หรือเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรตามความสนใจ ความถนัดของแต่ละบุคคล เด็กจะได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรมนั้นๆ ได้รับประสบการณ์ การฝึกฝน หรือการส่งเสริมที่เหมาะสม

4.1 จุดประสงค์ของการวางตัวบุคคล

4.1.1 เพื่อให้นักเรียนได้รับบริการหรือสวัสดิการที่จำเป็นต่อพัฒนาการของแต่ละคน

4.1.2 เพื่อช่วยให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ สอดคล้องกับความถนัด ความสามารถ และความสนใจของตนเอง

4.1.3 เพื่อช่วยให้นักเรียนได้มีโอกาสก้าวหน้า พัฒนาตนเอง ปรับปรุงตนเองในด้านต่าง ๆ

4.2 ประเภทของการจัดวางตัวบุคคล การจัดวางตัวบุคคลแบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

4.2.1 การจัดวางตัวบุคคลทางการศึกษา ได้แก่ การช่วยเหลือให้นักเรียนได้เรียนวิชาที่เหมาะสมกับความสามารถ ความสนใจ เช่น การเลือกวิชาเรียน การเข้าชุมนุมต่าง ๆ เป็นต้น

4.2.2 การจัดวางตัวบุคคลทางอาชีพ เป็นการจัดนักเรียนเข้าทำงานหรือฝึกงาน เพื่อช่วยให้นักเรียนที่สำเร็จออกไปแล้วมีความรู้ และฝึกทักษะในการปฏิบัติงานให้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ โดยการหางานพิเศษให้ทำนอกเวลาหรือในระหว่างปิดภาค

4.3 การดำเนินงานการจัดวางตัวบุคคล

บริการจัดวางตัวบุคคลต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่าย ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน จึงควรดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

4.3.1 ศึกษาปัญหาและความต้องการของนักเรียน โดยคณะกรรมการฝ่ายบริการจัดวางตัวบุคคลประสานงานกับฝ่ายรวบรวมข้อมูล เพื่อทราบปัญหาและความต้องการของนักเรียน แล้วนำไปจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกัน

4.3.2 ทำปฏิทินงานจัดวางตัวบุคคล

4.3.3 จัดทำโครงการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นรายละเอียดในการปฏิบัติงานในแต่ละกิจกรรม อันจะทำให้ผู้ปฏิบัติและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบวัตถุประสงค์ของกิจกรรม ตลอดจนวิธีดำเนินงาน ผู้รับผิดชอบ ฯลฯ เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างราบรื่น

5. บริการติดตามและประเมินผล (Follow-up Service) การบริการติดตามและประเมินผลเป็นการดำเนินงาน เพื่อทราบผลที่นักเรียนได้รับแจ้งบริการแนะแนว จะเป็นแนวทางสรุปผลการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงงานแนะแนว

5.1 จุดประสงค์ของการบริการติดตามและประเมินผล

5.1.1 เพื่อเป็นการประเมินผลบริการแนะแนวว่า บริการต่าง ๆ ที่จัดให้แก่แก่นักเรียนนั้นได้ผลมากน้อยเพียงใด บริการใดมีประโยชน์หรือบริการใดที่ขาดประสิทธิภาพ จะได้ปรับปรุงงานให้ดีขึ้น

5.1.2 เพื่อทราบสถานภาพนักเรียนที่ได้รับการแนะแนวไปแล้วว่าสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ หรือสามารถปรับตัวได้ดีหรือไม่

5.1.3 เพื่อทราบอุปสรรคและปัญหาที่นักเรียนได้พบหลังจากจบการศึกษาแล้ว

5.1.4 เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงงานและโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียนให้เหมาะสม

5.1.5 เพื่อสร้างสัมพันธภาพอันดีระหว่างโรงเรียน นักเรียน และชุมชน

5.2 การติดตามผล มี 2 ประเภท ได้แก่

5.2.1 การติดตามผลนักเรียน นักเรียนในที่นี่แบ่งได้ 2 กลุ่ม คือ นักเรียนที่กำลังเรียน และนักเรียนที่ออกจากโรงเรียนไปแล้ว ทั้งนี้ออกจากโรงเรียนเพราะจบการศึกษาและออกกลางคัน

5.2.2 การติดตามผลผลการปฏิบัติงานแนะแนวทั้งหมดในโรงเรียน

5.2 วิธีการติดตามผล

5.3.1 การสังเกต โดยศึกษาสังเกตนักเรียนที่ยังศึกษาอยู่ว่าหลังจากให้คำปรึกษาไปแล้ว นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมบ้างหรือไม่

5.2.2 การสัมภาษณ์ สัมภาษณ์นักเรียนที่มีปัญหา ผู้ปกครอง ครูประจำชั้นและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

5.2.3 ใช้แบบสอบถาม เป็นการสำรวจความคิดเห็นโดยอาจทำกับนักเรียนที่กำลังศึกษา และนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาไปแล้ว หรือนักเรียนที่ต้องออกกลางคัน

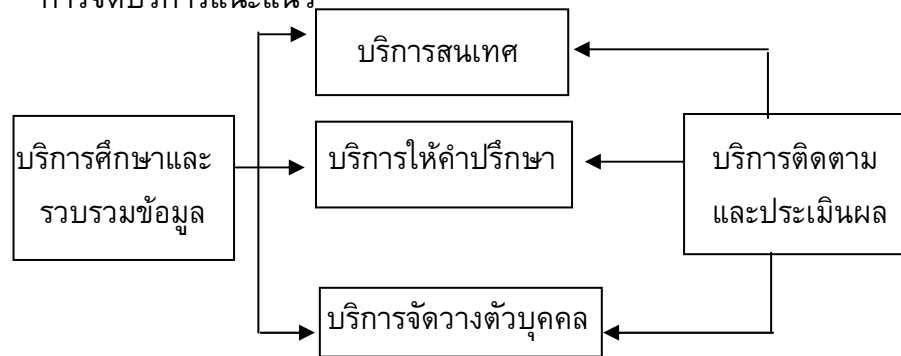
5.2.4 การจัดงานชุมชนศิษย์เก่า

5.2.5 จัดตั้งคณะกรรมการผู้ปกครองและครู ซึ่งจะได้ความช่วยเหลือและความร่วมมือได้กว้างขวางขึ้น

การติดตามผลอาจใช้วิธีการใดวิธีการหนึ่งที่หลายวิธีการประกอบกันขึ้นอยู่กับความเหมาะสมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงที่สุดเมื่อได้ข้อมูลมากพอกับความต้องการแล้วจึงประเมินผล ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลที่ได้จากติดตามผล
2. วิเคราะห์ข้อมูล
3. จัดทำรายงานการประเมินผล

การจัดบริการแนะแนวอย่างเป็นระบบควรจัดทั้ง 5 บริการ ให้สัมพันธ์กัน การจัดการบริการแนะแนว

ที่มา : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ 2532 : 5

ทอลเบอร์ต (Tolbert) 1982 : 217) ได้กล่าวว่า ในสมัยก่อนนั้นนักเรียนที่เป็นนักเรียนที่มีความบกพร่องนั้นไม่ได้รับความสนใจจากผู้ให้คำปรึกษา แต่ในปัจจุบันนี้ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องเพิ่มความสนใจมากขึ้นสำหรับบุคคลที่มีความต้องการเฉพาะอย่าง

แต่ไม่ได้หมายความว่า ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่มีความบกพร่องจะแตกต่างจากบุคคลปกติโดยสิ้นเชิงหรืออีกนัยหนึ่ง ความต้องการของบุคคลที่มีความบกพร่องก็มีความเหมือนกับบุคคลปกติบ้าง แต่เนื่องจากมีความบกพร่องเฉพาะอย่างจึงต้องการให้มีการช่วยเหลือที่มีรากฐานมาจากความเข้าใจปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้

ความหมายของการให้คำปรึกษานั้น คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2531 : 8-9) ได้สรุป ดังนี้

1. สถานการณ์ในการให้คำปรึกษา ประกอบด้วยบุคคล 2 ฝ่าย คือ

1.1 ผู้รับคำปรึกษา (Counselee)

1.2 ผู้ให้คำปรึกษา (Counselor)

2. สถานการณ์ให้คำปรึกษาเป็นสถานการณ์ที่บุคคลทั้ง 2 ฝ่าย มีจุดประสงค์ร่วมกัน คือ การแก้ปัญหาหรืออุปสรรคในชีวิตของผู้ที่มีปัญหา ดังนั้น เมื่อเกิดการปรึกษาขึ้น ย่อมอาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านความคิดขึ้นได้ แต่จะต้องไม่เกิดจากการบังคับ เพราะเป็นการแลกเปลี่ยนในเรื่องความคิดและทักษะของแต่ละฝ่าย

3. เมื่อบุคคลได้รับการช่วยเหลือจากการให้คำปรึกษาย่อมจะทำให้เกิดความเจริญงอกงาม ในด้านบุคลิกภาพ และนำไปสู่ความสามารถที่จะเผชิญปัญหาต่าง ๆ ด้วยความมั่นใจว่าจะสามารถแก้ปัญหาได้ดีกว่าอดีต เพราะมีความเข้าใจตนเองดีขึ้นและรู้แนวทางของการตัดสินใจ

4. การให้คำปรึกษาจะต้องเป็นหน้าที่ของผู้ที่มีความรู้ ประสบการณ์ และทักษะ เพราะการให้คำปรึกษาเป็นวิชาชีพชั้นสูง ต้องใช้ความรู้และทักษะที่ได้รับการฝึกฝนมาเป็นอย่างดี ถ้าใครไม่เคยได้เรียนรู้ และรับการฝึกฝน ถ้าใครที่ไม่เคยได้เรียนรู้และรับการฝึกฝนจะไม่สามารถทำการให้คำปรึกษาได้ แต่ถ้าจะกระทำก็อาจจะเป็นระดับของการพูดคุย สนทนา หรือสัมภาษณ์ เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาเท่านั้น

5. การให้คำปรึกษาไม่สามารถจะกำหนดวิธีการที่แน่นอนได้ว่าจะใช้ทฤษฎีและเทคนิคอย่างไรในการให้คำปรึกษา เนื่องจากผู้ที่มารับคำปรึกษามีลักษณะแตกต่างกันไปเผชิญปัญหาไม่เหมือนกัน ดังนั้น ผู้ให้คำปรึกษาแต่ละคนจะต้องใช้ความสามารถที่จะพิจารณาว่า ในสถานการณ์ที่ตนกำลังเผชิญอยู่นั้น ควรจะใช้วิธีการอย่างไรจึงจะเหมาะสมที่สุด

เนื่องจากกรรมวิธีจะให้คำปรึกษาย่อมขึ้นอยู่กับทฤษฎีในการให้คำปรึกษา ซึ่งมีอยู่หลายทฤษฎี ทฤษฎีทุกทฤษฎีจะมีความเชื่อที่แตกต่างกันไป ทำให้วิธีการและเทคนิคที่นำมาใช้แตกต่างกัน ผู้ที่จะทำการให้คำปรึกษาควรจะเรียนรู้ทุก ๆ แนวความคิดเพื่อจะพิจารณานำไปใช้ในการให้คำปรึกษาต่อไปอย่างไรก็ตาม เราอาจจะมีแนวทางในการเรียนรู้หลักทั่วไปได้ก่อนที่จะมีโอกาสได้เรียนวิชาชีพทางการให้คำปรึกษาโดยตรง

ฟอสเตอร์ และคณะ (Foster and Others 1977 : 3) ได้เล็งเห็นความสำคัญของเจตคติของผู้ที่จะให้คำปรึกษาต่อการให้ความช่วยเหลือบุคคลที่มีความบกพร่อง จึงมีข้อเสนอแนะให้แก่ผู้ที่จะให้คำปรึกษาว่าจะต้องมีเจตคติอย่างไร

1. ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องเน้นเรื่องเอกภาพของนักเรียนที่มีความบกพร่องว่าแต่ละกลุ่มไม่เหมือนกัน

2. นักเรียนที่มีความบกพร่องต้องได้รับการยกย่อง นับถือในฐานะเป็นบุคคลคนหนึ่ง
3. เน้นความสำคัญของการที่นักเรียนที่มีความบกพร่องจะกระทำสิ่งต่างๆ ได้ด้วยตนเอง
4. การมีสิทธิและเสรีภาพของนักเรียนที่มีความบกพร่อง
5. ช่วยให้นักเรียนที่มีความบกพร่อง นำเอาความสามารถที่เขาถือออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์

องค์ประกอบของการให้คำปรึกษา

1. ความต้องการของนักเรียนที่มีความบกพร่อง

ในที่นี้จะกล่าวโดยทั่ว ๆ ไป ว่านักเรียนที่มีความบกพร่องต้องการอะไรจะไม่ระบุเรื่องความต้องการเฉพาะของนักเรียนที่มีความบกพร่องในแต่ละประเภทและหลักการอธิบายต่อไปนี้จะเกี่ยวโยงในด้านการให้คำปรึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องเหล่านี้

1.1 นักเรียนต้องการสอนที่มีลักษณะพิเศษของความบกพร่องแต่ละประเภท แตกต่างไปจากนักเรียนปกติ เพราะนักเรียนที่มีความบกพร่อง จะมีข้อที่เสียเปรียบบางประการ ดังนั้นเขาควรได้รับโอกาสที่ดีที่จะอยู่ในชั้นเรียนที่มีครูเข้าใจธรรมชาติของนักเรียนที่มีความบกพร่องเหล่านี้ตลอดจนมีการสอนที่ดี เหมาะสมกับแต่ละประเภทของความบกพร่องของนักเรียน

1.2 นักเรียนที่มีความบกพร่อง ต้องการที่จะให้บุคคลอื่น ๆ ได้มองเขาในแง่ ที่ดีและมีความเข้าใจอย่างถูกต้องด้วย ดังนั้น สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ ผู้ที่จะให้คำปรึกษาต้องมี การเรียนรู้ หรือต้องมีความรู้เกี่ยวกับความบกพร่องของแต่ละประเภทอย่างละเอียด จึงสามารถให้การแนะแนวและให้คำปรึกษาได้อย่างถูกต้อง

1.3 นักเรียนที่มีความบกพร่องต้องการจะได้รับโอกาสที่จะทำกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ เพื่อพัฒนาตนเอง ซึ่งนอกเหนือไปจากการเรียนการสอนในห้องเรียน ทั้งนี้เพื่อพัฒนาทักษะและความสามารถด้านต่าง ๆ ที่จะนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตในโอกาสต่อไป และเป็นผลต่อสุขภาพจิตของนักเรียนด้วย

2. ครูแนะแนว ซึ่งจะให้คำปรึกษาแก่เด็กปัญญาอ่อน และผู้ปกครองแล้ว ยังมีบุคคลอื่น ๆ ที่มีบทบาทต่อบุคคลปัญญาอ่อนในด้านต่าง ๆ ดังนี้

2.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ได้แก่ แพทย์ และนักวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีบทบาทในการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญญาอ่อน โดยเฉพาะระยะก่อนคลอด อันมีความเกี่ยวข้องไปถึงการทำให้สติปัญญาพัฒนาล่าช้า ตลอดจนการเน้นหนักในการวิเคราะห์สาเหตุ เพื่อความหวังที่ว่า สามารถจะควบคุมและป้องกันการเกิดปัญญาอ่อนได้

2.2 นักจิตวิทยามีบทบาทในด้านการประเมินและวัดผลทางด้านพฤติกรรมของบุคคลปัญญาอ่อน เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับความปกติในการหาความแตกต่างแม้สาขาต่าง ๆ ของจิตวิทยาเองก็ได้มีการอ้างอิงถึงความสามารถด้านต่าง ๆ ของบุคคลปัญญาอ่อน เช่น ด้านสังคม การเรียนรู้ การจูงใจ พฤติกรรมบุคลิกลักษณะ เป็นต้น

2.3 นักการศึกษา มีบทบาทเกี่ยวกับการจัดสภาพสิ่งแวดล้อมสำหรับบุคคลปัญญาอ่อน เพื่อให้บุคคลปัญญาอ่อนได้มีพฤติกรรมและความสามารถในการเรียนรู้ เมื่อนักการศึกษาเข้าใจถึงสภาพแวดล้อมที่ดีและเหมาะสมสำหรับบุคคลปัญญาอ่อนแล้วจะสามารถนำไปพัฒนาให้เหมาะสมยิ่งขึ้น รวมทั้งนำเอาการประเมินผลสภาพแวดล้อมและการใช้เครื่องมือทดสอบทางจิตวิทยาไปใช้กับบุคคลปัญญาอ่อน เพื่อจะได้ทราบว่าบุคคลปัญญาอ่อนเหล่านั้นมีความสามารถหรือขาดความสามารถทางด้านใด เพื่อนำผลที่ได้มาทำการศึกษาต่อไป

2.4 นักสังคมสงเคราะห์ นักกฎหมาย และผู้ที่เกี่ยวข้องในวิชาชีพอื่น ๆ ซึ่งจะมีบทบาทกับบุคคลปัญญาอ่อนในลักษณะที่แตกต่างกันไป แต่ส่วนมากมักจะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลปัญญาอ่อนได้แสดงออกมาให้เห็นเฉพาะภายนอกเท่านั้น

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าผู้ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลปัญญาอ่อนทุกคนต่างก็มีบทบาทที่สำคัญในอันที่จะช่วยเหลือบุคคลปัญญาอ่อนตามภารกิจของตน ทุกคนจึงควรจะได้มีการปรึกษาหารือซึ่งกันและกันรวมถึงการระดมความคิดเพื่อช่วยเหลือตามความเหมาะสม อันจะทำให้การดำเนินการช่วยเหลือบุคคลปัญญาอ่อนเป็นไปอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพสูงสุด

3. ข้อคิดในการจัดบริการและการให้คำปรึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่อง

3.1 เนื่องจากนักเรียนที่มีความบกพร่องทั้งหลายเหล่านี้ มีความบกพร่องในด้านต่าง ๆ อยู่แล้ว ชีวิตของพวกเขาเหล่านี้จึงค่อนข้างจะน่าสงสาร มีปัญหาและมีความทุกข์ทรมานหรือกายเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว เนื่องจากมีความผิดปกติ ซึ่งแตกต่างไปจากบุคคลอื่น ๆ

3.2 โรงเรียนมีหน้าที่ในการให้การศึกษาแก่นักเรียนทุกคน และในขณะเดียวกันก็มีหน้าที่ในการส่งเสริมสุขภาพจิต เพื่อให้นักเรียนสามารถออกไปเป็นพลเมืองที่ดีและมีความสุขในการประกอบอาชีพและดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคม

ดังนั้น จึงนับได้ว่าโรงเรียนมีข้อผูกพันในการช่วยเหลือนักเรียนในทุก ๆ ด้านอยู่แล้ว

3.3 การจัดบริการแนะแนวและให้คำปรึกษานั้นจะประสบความสำเร็จได้ ย่อมต้องมีองค์ประกอบหลายประการ ดังต่อไปนี้

1. การสนับสนุนของผู้บริหารโรงเรียน
2. ความร่วมมือของคณะครู
3. การจัดหาครูแนะแนวที่มีความรู้และประสบการณ์
4. การจัดสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ
5. การจัดสรรงบประมาณ
6. ความร่วมมือของ พ่อ-แม่ และผู้ปกครองนักเรียน

ดังนั้น โดยรวมจึงควรคำนึงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการสนับสนุนของผู้บริหารโรงเรียน เพราะจะเกี่ยวกับนโยบายโดยส่วนรวมของโรงเรียน ซึ่งจะนำไปสู่การปฏิบัติงาน ของบุคลากรด้านต่าง ๆ ต่อไป

สรุป

การแนะแนวและการให้คำปรึกษาผู้เกี่ยวข้องจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของการแนะแนว บทบาทของครูแนะแนว บริการแนะแนวที่จัดในโรงเรียน รวมทั้งองค์ประกอบของการแนะแนวและการให้คำปรึกษา ซึ่งจะช่วยให้เด็กและผู้ปกครองมีความรู้ ความเข้าใจ ในการที่จะทำให้เด็กปัญญาอ่อนเรียนได้นั้นสามารถประสบความสำเร็จพอสมควรตามความสามารถของเด็ก ไม่ว่าจะเป็นการเรียน การอาชีพและอื่น ๆ ซึ่งโดยปกติ เด็กปัญญาอ่อนจะมีปัญหาเฉพาะด้าน การเรียนอยู่แล้ว การแนะแนวและให้คำปรึกษานี้อาจจะทำให้เด็กได้แสดงศักยภาพที่มีอยู่ ซึ่งจะทำให้เขาประสบความสำเร็จในบางวิชาหรือบางอาชีพได้ ครูและผู้ปกครองจะต้องร่วมมือกันเป็นอย่างดีในการช่วยเหลือเด็ก